

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Чорної Вікторія Григорівни
на дисертацію**

МАШИНІЧЕНКО ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІЙОВИЧА

**на тему «Адміністративно-правовий статус компетенції керівника
підприємства», поданої на здобуття на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 – Право**

Актуальність обраної теми. Держава декларує в Конституції України свободу підприємницької та економічної діяльності. У сучасних умовах розвитку правової держави та ринкової економіки компетенція керівника підприємства набуває особливої ваги як елемент забезпечення ефективної реалізації адміністративно-правових завдань у сфері господарської діяльності. Керівник підприємства не лише здійснює організаційно-розпорядчі функції, але й виступає суб'єктом публічно-правових відносин у випадках виконання делегованих державою повноважень, взаємодії з органами публічної влади, реалізації вимог законодавства щодо охорони праці, екологічної безпеки, цивільного захисту тощо. Невизначеність або нечіткість адміністративно-правового статусу керівника створює ризики правового вакууму в питаннях відповідальності, належного управління підприємствами, а також у питаннях реалізації публічних інтересів.

Особливої актуальності дослідження набуває в умовах змін законодавства, децентралізації влади та зростання ролі підприємств у системі національної економіки. Чітке окреслення адміністративно-правового статусу компетенції керівника підприємства є необхідним для врегулювання взаємовідносин між суб'єктами господарювання та органами державної влади, забезпечення правової визначеності у діяльності підприємств, підвищення відповідальності управлінських рішень та забезпечення балансу між приватними інтересами власників і публічними інтересами держави та суспільства.

Вказане вище, а також фрагментарність наукових розробок щодо змісту законодавства України у сфері забезпечення діяльності щодо управління підприємствами, відсутність комплексного аналізу його становлення та розвитку зумовлюють актуальність обраної теми, її важливе наукове та практичне значення.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових результатів. Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими з точки зору методології наукового дослідження та логіки викладення матеріалу. Вони були отримані шляхом кропіткої роботи над науковими джерелами, в яких висвітлюються як прикладні питання прав і свобод суб'єктів підприємницької діяльності, аспекти адміністративного регулювання діяльності підприємств, установ і організацій, проблематика здійснення реалізацій компетенцій керівника, з обов'язковим урахуванням інтересів персоналу підприємства як учасників всіх управлінських відносин.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою наукову, прикладну, самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структура побудови дисертації свідчить про науково вивірений підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети і завдань дослідження.

Високий рівень вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використання значного обсягу літературних джерел, нормативних актів, що складають 200 найменувань, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів. Автор проаналізував значну кількість джерел в яких відбито основи вивчення забезпечення проблем адміністративного регулювання економіки, механізми адміністративного регулювання підвищення рівня захищеності національної економіки, прикладні аспекти процесу забезпечення реалізації компетенцій керівника підприємства, основні категорії та структурні елементи понять адміністративного регулювання економічної обачності.

Запропонована тематика на сьогоднішній день виключно фрагментарно розглядалась в науці адміністративного права. Науковцями розроблені теми адміністративного регулювання суспільних відносин у сфері економічної діяльності, питання регулювання підприємств, установ і організацій як частини діяльності держави, але визначенню питання адміністративних механізмів удосконалення діяльності суб'єктів економіки щодо реалізації компетенцій керівника підприємства приділено фрагментарну увагу.

Регулювання суспільних відносин ставить перед науковцями у галузі адміністративного права розроблення механізмів і концепцій удосконалення економічної діяльності суб'єктів економіки в напрямку компетенцій керівника підприємства. В цьому визначається наукова новизна дослідження здобувача.

Основними нормативно-правовими актами, які склали нормативну базу дослідження є Конституція України, Бюджетний кодекс та Закони України «Про місцеве самоврядування», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про державні закупівлі», міжнародні нормативні акти тощо.

Використані в роботі загальнонаукові та спеціально-наукові методи дослідження (структурно-системного, логічного й порівняльного аналізу) дали змогу на належному рівні проаналізувати відповідну нормативно-правову базу України та міжнародно-правові акти у досліджуваній сфері. Це дозволило дисертантові сформулювати низку важливих наукових та прикладних теоретичних положень, висновків та рекомендацій.

Відображення результатів дисертаційного дослідження.

Зміст дисертаційного дослідження повною мірою відображений у 8 наукових працях дисертанта. З яких: чотири опубліковані у збірниках праць, визнаних МОН України як фахові, а також чотири тези конференції, які оприлюднені автором.

Теоретична та практична значущість одержаних результатів полягає у можливості їх подальшого використання у науково-дослідній сфері, практичній діяльності, освітньому процесі, тощо. Результати дисертаційного дослідження,

зважаючи на їхню теоретичну та практичну цінність, можуть бути використані у: – *правотворчій діяльності* – для розробки та вдосконалення вітчизняного адміністративного законодавства; – *правозастосовній сфері* – для покращення судової практики та практичної діяльності державних підприємств; – *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право України», «Правове регулювання діяльності авіаційних підприємств» та при підготовці підручників і навчальних посібників; – *науково-дослідній роботі* – для подальшого розроблення й вирішення теоретико-прикладних проблем адміністративного права України.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 215 сторінок, з них основного тексту – 180 сторінок. Список використаних джерел налічує 212 найменувань і займає 21 сторінку.

Структура дисертаційної роботи, обрана з урахуванням теоретичних та практичних аспектів проблеми, сприяла належному висвітленню предмету дисертаційної роботи, забезпечила обґрунтованість основних положень роботи, засвідчила наукову та практичну значущість дисертації, високий рівень отриманих у процесі дослідження результатів, вміння належним чином аргументувати обрану наукову позицію.

Всі розділи і підрозділи дисертації написані у відповідності до поставленої мети і задач наукового дослідження. Дисертація відрізняється не тільки чіткою логічною структурою, а й однозначною ідеологією щодо необхідності впровадження її результатів в науку і практичну діяльність органів виконавчої влади, педагогіку тощо.

В розділах дисертант проводить детальний аналіз генези правових відносин щодо управління у сфері економіки та адміністративного права (с.17), розкриваючи новий погляд на історіографію адміністративного права через репрезентацію категорії «компетенції керівника» (с.36), визначаючи науковий

базис економічної діяльності суб'єктів економіки як феномену адміністративного права (с.56) та визначаючи найголовніший елемент забезпечення економічного регулювання з позиції діяльності щодо управління суб'єктами економіки – це економічна обачність та доцільність (с.83). Найціннішим науковим надбанням цього розділу є, на мою думку, визначення прикладного визначення економічної діяльності і управління суб'єктів економіки у сфері забезпечення економічної обачності (с.56), встановлення категорії економічної обачності як елементу управління (с.56), встановлення співвідношення категорії управління та економічної обачності в діяльності управління економікою як невід'ємного елементу адміністративного права (с.98) та окреслення методів, форм взаємодії органів виконавчої влади та громадськості (розділ 2), вивчені та запропоновані шляхи імплементації зарубіжного досвіду забезпечення управління щодо економічної обачності (підрозділ 3.1), запропоновані концептуальні засади забезпечення підготовки керівного складу підприємств (підрозділ 3.2) та запропоновані конкретні заходи поліпшення стану забезпечення управління підприємством на основі вдосконалення чинного законодавства (підрозділ 3.2.)

У висновках дисертантом викладаються науково-обґрунтовані положення щодо удосконалення механізму підвищення рівня управління підприємством, визначається і обґрунтовується сутність впливу діяльності управління суб'єктів економіки на стан податкових надходжень, пропонуються рекомендації щодо змін до діючого законодавства та наукової сфери з метою закріплення категорії економічної обачності в діяльності управління суб'єктами економіки. Дослідження комплексу проблем в цій сфері дозволило зробити ряд важливих наукових висновків, що значно впливають на розвиток адміністративного права та нормативно-правової бази в фінансовій, банківській та податковій сфері.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про високий рівень наукової підготовки автора та його глибоку обізнаність з теоретичними і практичними проблемами тематики, що досліджувалась. Це відобразилось на змістовності і

високому на науковому рівні проведеного дослідження і практичному значенні щодо впровадженні отриманих результатів в практику діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, науку адміністративного права та правоохоронну сферу.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження, наукових оцінок, пропозицій та рекомендацій, теоретичних узагальнень і висновків, які складають основний зміст дисертації Машиніченко О.А., значною мірою зумовлюються актуальністю дослідження та обраним напрямком. Дисертація є однією з перших робіт в українській правовій науці, що присвячена питанню адміністративно-правового статусу керівника підприємства. Чітко визначеним, обґрунтованим є об'єкт і предмет, завдання та структура дисертаційної роботи.

В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Отримані результати можуть бути використані в подальшій науковій розробці проблематики забезпечення економічної обачності в діяльності управління суб'єктів економіки, окремих економічних та податкових структур та інших органів виконавчої влади.

Значення результатів дослідження для науки та практики. Висунуті та обґрунтовані в роботі положення та рекомендації становлять значну наукову цінність, що має суттєве значення для правової науки та управління економікою. Тема роботи відповідає пріоритетним завданням держави в галузі вдосконалення прийомів та методів регулювання економічною діяльністю.

Дискусійні положення дисертації

Відзначаючи достатню виваженість і ґрунтовну аргументованість висновків та рекомендацій, належний рівень і практичне значення дисертації Машиніченко О.А., разом з тим, у роботі можна виокремити деякі дискусійні моменти, а саме:

1. На с.73 дисертації автор виокремлює такий вид адміністративного проступку як адміністративно-посадовий проступок та зазначає, що: «він є

підставою адміністративної відповідальності керівника підприємства. Можливість для виділення такого проступку дають у сукупності статті 9 та 14 КпАП. Окреме застосування до керівника підприємства або ст. 9, або ст. 14 КпАП значно звужує обсяг його адміністративної відповідальності як посадової особи, діяльність якого, з метою реалізації управлінських функцій, має владно-розпорядчий характер і спрямована на організацію та забезпечення якості праці інших осіб». Дана авторська пропозиція потребує додаткової аргументації.

2. На с.145 дисертації автор зазначає, що «установлено, що однією з ключових складових компетенцій керівника є управління якістю продукції або наданих послуг». Разом з тим щодо даного твердження виникають питання: по-перше, чи є управління якістю продукції або послуг універсальною складовою компетенції керівника для всіх сфер діяльності, враховуючи, що керівники органів публічного управління або неприбуткових організацій не завжди пов'язані з виробництвом продукції чи наданням послуг? По-друге, чи може управління якістю продукції або послуг бути делеговане спеціалізованим підрозділам або фахівцям (наприклад, менеджерам з якості), тоді як керівник зосереджується на стратегічному плануванні, управлінні персоналом і ресурсами, а не безпосередньо на контролі якості?

3. На с.189 дисертації автор стверджує, що «завданням діяльності механізму підвищення ефективності управлінської діяльності є: по-перше, подолання суперечностей правового та суспільного характеру в управлінні підприємством; по-друге, вироблення практичних рекомендацій щодо зниження наслідків негативного впливу економічного, фінансового та соціального характеру; по-третє, визначення меж практичних можливостей впливу й управління керівника підприємства». Щодо даного твердження Олександра Анатолійовича хотілося б почути уточнення: 1. Що автор вкладає у зміст словосполучення «завданням діяльності механізму підвищення ефективності управлінської діяльності»? 2. Чи достатньо лише подолання правових і суспільних суперечностей для забезпечення ефективності управління

підприємством, якщо не враховувати технологічні, кадрові чи екологічні чинники? 3. Чи може визначення меж практичних можливостей керівника без урахування зовнішніх факторів (наприклад, політичних чи глобально-економічних змін) забезпечити реальне підвищення ефективності управлінської діяльності?

4. На с.191 дисертації автор зазначає про те що ним «установлено стратегію удосконалення механізмів адміністративно-правового регулювання реалізації компетенції керівника підприємства». Дисертаційне дослідження набуло б більшого теоретичного та практичного значення як би автор більш ширше розкрив основні положення даної стратегії. Саме тому, під час публічного захисту варто розкрити основні положення стратегії удосконалення механізмів адміністративно-правового регулювання реалізації компетенції керівника підприємства.

Однак, зазначені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи Машиніченко О.А. і не знижують її методичної та науково-практичної значущості.

Висновок

Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення для правотворчої, науково-дослідної сфер та навчального процесу.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях.

Таким чином, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Машиніченко Олександра Анатолійовича на тему «Адміністративно-правовий статус компетенції керівника підприємства» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня

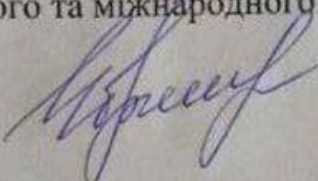
доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Порядку присудження ступеня доктора філософії, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, Вимогам до оформлення дисертації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2017 № 40, що висувуються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук,

професор, професор кафедри публічного та міжнародного права

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

 Вікторія ЧОРНА

